

ALOPECIA AREATA

Iholiitto ry

SISÄLLYS

Mitä <i>Alopecia areata</i> tarkoittaa?	3
Hiusten- ja karvanlähdön taustaa	3
Taudinkuva	3
Pälvikaljun toteaminen	4
Pälvikaljun hoito	5
Peruukki on apuväline.....	6
Kuntoutus	6
Alopecia- ja vitiligopotilaiden yhdistys	7

Asiantuntija: LT, iho- ja sukupuolitautilien erikoislääkäri Heli Hyry

Julkaisija: Iholiitto ry

Tarkistettu painos v. 2003

Painopaikka: Loimaan Kirjapaino Oy, Loimaa 2003

Mitä Alopecia areata tarkoittaa?

Normaalia suurempi hiusten ja ihokarvojen irtoaminen voi johtua monista eri tekijöistä. **Alopecia areata** eli **pälvikalju** tarkoittaa hiusten, joskus myös ihokarvojen irtoamista tarkkarajaiselta alueelta ilman näkyvää tulehdusta.

Terveestä päänahasta jää harjaan, kampan tai olkapäille yleensä 25–100 hiusta päivittäin. Hius kasvaa karvatupessa olevasta hiusnystystä 1,2 – 1,5 cm kuu-kaudessa. Kokonaisuudessaan se kasvaa noin 2–6 vuotta, kunnes hiusnysty siirtyy lepovaiheeseen. Lepotila kestää noin 3 – 4 kk. Lepovaiheessa oleva hius pysyy karvatupessaan, kunnes se irtoaa uuden hiuksen kasvaessa tilalle.

Hiusten- ja karvanlähdön taustaa

Alopecia areata on luokiteltu tulehdukselliseksi autoimmuunisairaudeksi, jossa elimistö erehtyy luulemaan, että karvatupessa on jokin torjuttava mikrobi. Siksi hiusnystyn ympärille kerääntyy tulehdusoluja ja vasta-aineita hiusnystyä vastaan. Kun elimistö muodostaa vasta-aineita omia kudoksiaan vastaan, on kysymyksessä eräänlainen allerginen reaktio.

Alopecia areatan tyypillinen oire on

läiskittäinen hiustenlähtö. Tautia esiintyy sekä miehillä että naisilla ja se voi puhjeta missä iässä tahansa. Yleisintä läiskittäisen hiustenlähtö on 20-50 -vuotiailla.

Hiusten ja karvojenlähdön perussy on edelleen tuntematon. Sen on kuitenkin todettu olevan yhteydessä atooppiseen yliherkkyyteen. Pienellä osalla potilaista hiustenlähdön taustalla voi olla myös perinnöllinen taipumus. Stressi saattaa vaikuttaa alkamis- tai pahenemishetkeen.

Taudinkuva

Pälvikalju alkaa yleensä ilman varoittavia tunteuksia yhden tai useamman pyöreähkön, kaljun läiskän ilmaantumisenä hiuspohjaan. Karvatupen aukot ovat selvästi näkyvissä. Pälven reunoilla saattaa olla ns. huutomerkkihiuksia, joiksi kutsutaan 2-7 mm:n mittaisia katkenneiden hiusten tynkiä, tyvestään kapenevia ja vaaleita. Pälvikaljuun saattaa liittyä myös kynsien kasvuhäiriöitä: pieniä kuoppia kynsilevyllä, kynsien epätasaisuutta ja harjamaisia muutoksia kynsissä. Myös kynsien väri saattaa olla harmahtava. Toisinaan pälven syntymävaiheessa saatetaan päänahassa esiintyä ärsytystä, kutinaa, arkuutta tai tunnottomuutta.

Varhaisimmat kudosismuutokset, joita voidaan todeta hiuspohjassa sairauden alkuvaiheessa, ovat sidekudoksen rappeutuminen hiusnystyjen ympärillä ja

tulehdussolujen kerääntyminen samalle alueelle. Hiusnystyt pienentyvät vähitellen ja niiden ympärillä olevat hiussuonet surkastuvat. Hiusnystyt säilyvät toimivina kuitenkin pitkään, joten hiusten uudelleenkasvuun on mahdollisuuksia pitkäänkin kestäneessä sairaudessa.

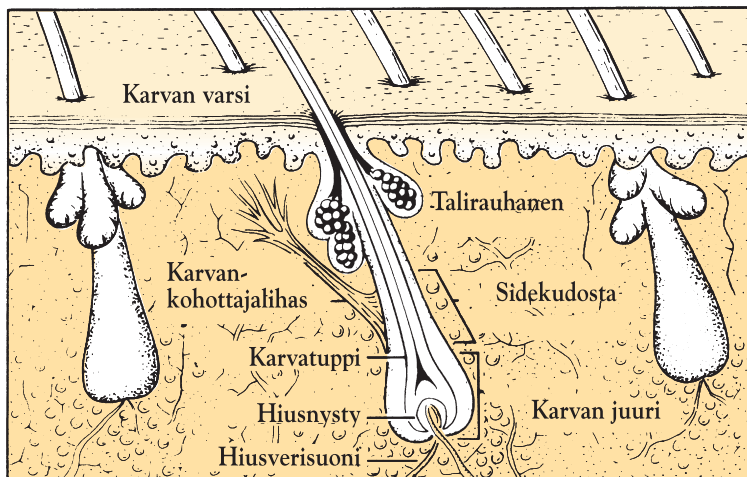
Pälvikaljussa taudinkulku on yksilöllistä. Pälvi paranee yleensä itsestään muutamassa kuukaudessa, ja uusia pälvii syntyy epäsäännöllisin väliajoin. Lähellä toisiaan olevat hiuksettomat tai karvattomat alueet saattavat sulautua yhteen, jolloin hiustenlähtö on nopeaa.

Pälvikalju ei aina rajoitu päänahkaan, vaan karvoja saattaa lähteä myös parran alueelta, kulmakarvoista, silmäripsistä tai muualta kehosta. Kun ihokarvat katoavat koko pään alueelta, käytetään tilasta nimitystä **alopecia totalis**.

Kun sekä hiukset että kehon ihokarvat katoavat, käytetään tilasta nimeä alopecia universalis. **Alopecia totalis** ja **alopecia universalis** ovat taudin harvinaisia muotoja. Kun päänahka kaljuuntuu muutaman senttimetrin leveydeltä reunoilta, käytetään tilasta nimeä ofiasis.

Pälvikaljun toteaminen

Alopecia areatan eli pälvikaljun diagnoosi on yleensä helppo tehdä, sillä tautimuutokset ovat lähes aina tyypillisiä. Diagnoosin teossa auttavat ns. huuto-merkkikarvat ja kynsimuutokset. Joskus pälvikalju saatetaan sekoittaa päänahan sieni-infektioon. Epävarmoissa tapauksissa on syytä ottaa sieniviljely. Sieni-infektion läiskät hilseilevät, ovat selvästi tulehtuneita ja huutomerkkikarvat ja

Ihon rakenne

kynsimuutokset puuttuvat. Aikuispotilailla alopecia areata saatetaan sekoittaa mm. seborrooiseen hiustenlähtöön, miestyypiseen kaljuuntumiseen sekä hormonitoiminnan häiriöihin liittyvään hiustenlähtöön.

Pälvikaljun ennuste on arvaamaton, mutta tiettyjä viitteitä taudin kulusta on kuitenkin olemassa. Hiustenlähtö loppuu useimmilta potilailta yhtä yllättäen kuin se alkoi ja hiukset kasvavat takaisin 70 %:lle vaikeusasteesta riippumatta.

Noin joka toisella pälvet paranevat vuoden aikana ja 75 %:lla kahdessa vuodessa. Kun hiukset kasvavat uudelleen, ovat karvat aluksi hentoja ja valkoisia, koska niistä puuttuu pigmentti. Vähitellen hiukset muuttuu normaaliksi. Yleensä taipumus alopeciaan kuitenkin säilyy, ja noin yhdeksällä kymmenestä pälvialueita ilmaantuu uudelleen.

Keskimääräistä vaikeaoireisempi pälvikalju on silloin, kun alueet laajenevat nopeasti, kulmakarvat ja silmäripset irtaavat ja potilaalla on kynsimuutoksia. Lapsuusiässä puhjenneen taudin ennuste on yleensä hieman huonompi kuin murrosiän jälkeen alkaneessa pälvikaljussa.

Pälvikaljun hoito

Pälvikaljuun on useita hoitomuotoja. Alkuvaiheen yleisin hoitomuoto on kaljulle alueelle paikallisesti levitettävä kortisoniliuos ja -voide. Kortisonin kat-

sotaan tulehduksen hillitsemisen lisäksi kiihdyttävän itsestään uudelleen alkanutta hiuskasvua. Oireet saattavat kuitenkin uusia kortisonihoidon jälkeen. Kortisonihoitoa on kokeiltu myös tabletteina. Tablettihoidolla on pitkäaikaikäkäytössä haittavaikutuksia ja siksi hoito tehdään ihotautilääkärin valvonnassa.

Oikeantyyppinen valo kiihdyttää karvatupen hiusaihetta. Etenkin nuorilla potilailla pienet pälvialueet saattavat parantua itsestään kesäauringossa, mutta usein ne palaavat syksyllä takaisin. PUVA-valohoitoa on aiemmin käytetty paljon pälvikaljun hoitoon, mutta uudet tutkimukset osoittavat, että sen teho on luultua heikompi ja siksi sen käytöstä on paljolti luovuttu. PUVA-hoito saattaa myös lisätä jonkin verran ihosyöpöriskiä.

Yhdessä UVA-säteitä sisältävän valohoidon kanssa käytetään psoraleenilääkkeitä, jotka herkistävät ihoa valolle. Psoraleenit otetaan sisäisesti tai voidellaan liuksena tai voiteena hoidettavalle pälvialueelle ennen valohoitoa. Valohoidossa käydään muutama kerta viikossa ja hoito kestää yleensä 3-6 kuukautta, joten se vaatii potilaalta aikaa ja kärsivällisyyttä.

Vaikean pälvikaljun hoidossa käytetään herkistyshoitoja eli immunoterapiaa. Herkistävällä aineella pyritään aiheuttamaan lievä kosketusyliherkkyysreaktio iholle ja kiihdyttämään hiustenkasvua. Yliherkyydestä ei ole haittaa normaali-

elämässä. Eettisesti hoidon aloittaminen täytyy punnita tarkasti, koska allergian tahallista aiheuttamista yleensä välte-tään.

Tulokset ilmenevät yleensä pian, vähin-tään kolmen kuukauden aikana hoidon aloittamisesta. Hoito tehoaa noin joka toisella potilaalla. Hoitoaika vaihtelee muutamasta kuukaudesta vuosiin. Hoito-tulos ei ole useinkaan pysyvä, ja ärsytys-tilaa ylläpidetään jatkossa harvemmillä hoitokerroilla. Jos hoito ei tehoa kolmes-sa kuukaudessa, se lopetetaan.

Hiustenlähdöllä on usein elämänlaatua huonontava vaikutus. Tämä on avannut markkinat myös vähemmän asiallisille ja lääketieteellisesti arveluttaville hoito-vaihtoehtoille. Lievissä tapauksissa on vaikea todeta, johtuuko jonkin hoidon aikana alkanut hiustenkasvu käytetystä aineesta vai onko se pälvikaljuun liittyy-vää normaalia paranemista.

Peruukki on apuväline

Hiuksettomalle peruukki on päivittäinen apuväline arjessa selviytymiselle. Huo-miota herättävän runsasta hiustenlähdöä, alopecia areataa, alopecia universalis tai totalis -muotoja sairastaville myönnetään peruukkeja lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä. Maksusitoumuksen peruu-

kin hankkimista varten voi saada yliopis-tollisesta sairaalasta, keskussairaalasta tai terveyskeskuksesta. Maksusitoumusten suuruudet vaihtelevat sairaanhoitopiireit-täin, eikä maksusitoumus aina kata koko peruukin hintaa, vaan potilas joutuu tällöin maksamaan osan hinnasta itse. Maksusitoumus on hankittava ennen peruukin ostoa ja se tulee olla mukana pe-ruukkia ostettaessa. Peruukki kannattaa ostaa asiantuntijaliikkeestä.

Kuntoutus

Pälvikalju on lääketieteellisesti vaaraton sairaus, mutta se huonontaa useimpien potilaiden elämänlaatua. Hoidot vaati-vat sitoutumista ja aikaa ja ne eivät aina tuota toivottua tulosta. Eri hoitovaihto-ehdoista voi tiedustella ihotautilääkäriltä tai Ihopisteistä, ihopotilaiden neuvonta- ja avohoitopisteistä, joiden yhteystiedot löydät esitteen takakannesta.

Iholiitto ry:n Harvinaisten ihotautien keskus järjestää pitkäaikaista pälvikaljua ja hiuksettomuutta poteville aikuisille ja lapsille **perustietokursseja** Raha-au-tomaattiyhdistyksen tuella. Sairastaville on tarjolla myös **vertaistukea**, josta saa tietoja Iholiitosta. Hiuksettomuutta ja karvattomuutta potevien kokemuksista on tehty kirjanen *Karvan verran kauem-pana kauneusihanteesta*. Se on maksuton ja sitä saa tilata Iholiitosta

Alopecia areata, alopecia universalis ja alopecia totalis ihotautia sairastavilla on oma potilasyhdistys.

Suomen Alopecia- ja vitiligopotilaat ry

on pälvikaljua ja vitiligoa eli valkopälveä sairastavien potilaiden etu- ja tiedotusjärjestö. Yhdistys järjestää jäsentapaamisia sekä virkistys- ja kesäleiritoimintaa, jakaa tietoa uusimmista hoidoista sekä pyrkii poistamaan vielä yleisesti vallitsevaa harhakäsitystä, että alopecia ja vitiligo ovat pelkästään kosmeettisia haittoja.

Lisätietoja yhdistyksen toiminnasta saa Iholiitosta, Harvinaisten ihotautien keskukselta ja Iholiiton neuvonta- ja avohoitopaikoista Ihopisteistä. Tietoa myös www.iholiitto.fi

Iholiitto ry

Karjalankatu 2 B, 3. krs.

00520 Helsinki

puh. 09-7562 010

faksi: 09-7562 0120

sähköposti: toimisto@iholiitto.fi

www.iholiitto.fi

Iholiiton avohoito- ja neuvontapisteet:

Ihopiste Helsinki

Töölönkatu 11

00100 Helsinki

09-454 2730

faksi: 09-4542 7313

ihopiste.helsinki@iholiitto.fi

Ihopiste Rovaniemi

Pohjolankatu 4-6

96100 Rovaniemi

puh. 016-425 0200

faksi: 016-425 0201

ihopiste.rovaniemi@iholiitto.fi

Ihopiste Tampere

Hämeenkatu 25 B, 4. krs.

33200 Tampere

puh. 03-222 8011

faksi: 03-222 8012

ihopiste.tampere@iholiitto.fi

LIITYN JÄSENEKSI SUOMEN ALOPECIA-

JA VITILIGOPOTILAAT RY:EEN

(Alleviivaa, kumpi diagnoosi)

Nimi _____

Osoite _____

Puh. kotiin _____

Puh. työhön _____

Ammatti _____

Syntymäaika _____

Vastaanottaja

maksaa

postimaksun

VASTAUSLÄHETYS

Iholiitto ry

Tunnus 5006503

00003 HELSINKI